

| Egy parancsnok portréja

Reggel eligazítás a közvetlen munkatársaknak, aztán egymásnak adják a kilincset a hivatalos és félhivatalos látogatók, tárgyalások külső cégek képviselőivel, munkaértekezletek, döntések személyi és más ügyekben, s közben naponta több tucat telefonbeszélgetés. Ilyen egy átlagos munkanapja *dr. Ilovsky Vladimir* ezredesnek, a Budapesti Fegyház és Börtön parancsnokának. A büntetésvégrehajtás egyik legnagyobb intézetének vezetője mindezt természetesnek tartja, hiszen közel három évtizede ezt a hivatást választotta. Türelme, nyugalma mégis tisztelet parancsol, s az a képessége is, hogy az egymás után következő, jellegében merőben eltérő feladatokkal újból és újból azonosulni

képes. Önmagáról, munkájáról beszélni talán a legnehezebb. E kettő szétválaszthatatlan, s szinte elmondhatatlanul rajzol ki egy tartalmas életutat.

1957-ben, az érettségi után került a szegedi intézetbe. Ezek az évek a tanulás, a tapasztalatszerzés jegyében teltek el. Elvégzi a rendőrtisztai akadémiát, később a jogi egyetemet. Közben több szolgálati ágat megismer, pénzügyi előadó, személyzeti vezető, nevelési szolgálatvezető, majd az intézet parancsnokának helyettese. „Szegeden igen jó kollektíva volt, keményen dolgoztunk és igen sokat tanultam. Fiatal, ambiciózus, tervekkel teli ember voltam és ehhez ideális volt az ottani közeg. Itt tanultam meg dolgozni, a szónak a legnemesebb értelmében. Sorolhatnék olyan munkatársakat, akiknek sokat köszönhetek, s akik közül számosan ma is a büntetésvégrehajtás elismert és vezető szakemberei. Talán egy nevet említenék: egykori parancsnokomat, Lovasi János alezredest . . .”

E jövőt alapozó években és később is, a mai napig, igazi társat talált feleségében. A munka és a tanulás mellett kevés ideje maradt a két gyermek nevelésére. Az otthon, a hétköznapi gondjait levette a válláról, s olyan nyugodt, kiegyensúlyozott háttérrel biztosított, amely nélkül talán meg sem birkózott volna az előtte álló feladatokkal.

Ilyen módon emberileg és szakmailag felkészülten érte a megbízás: 1972-ben kinevezték a sopronkőhidai intézet parancsnokának.

— Nagy várakozással tekintettem az új feladat elé. Legfőbb tennivalóm az volt, hogy a személyi állománnyal megértessem elképzeléseimet. Megismerjem őket, és elérjem, hogy azokat magukévá tegyék. Meg kellett szilárdítanom a feyelmet, meg kellett követelni a szolgálat szakszerű, megbízható ellátását, s ezenkívül emberileg is foglalkoznom kellett munkatársaimmal, egyéni gondjaik, ba-

jaik megoldásával. Gondolok itt például az akkori rossz lakáshelyzetre. Vagyis a jó elvtársi, munkatársi kapcsolat kialakítása elsőrendű tennivaló volt.

Azután jöhetett a nyitás, kifelé. Az egykor „hírhedt” fegyházat el kellett fogadtatni a várossal, a város vezetőivel, hogy az intézet a „helyére kerüljön” és bizonyos tekintélyt is kivívjon magának. Mindez elképzelhetetlen jó személyes kapcsolatok nélkül, a város ügyeiben való részvétel nélkül, nem beszélve az anyagi támogatásról. Pártmunkásként, mint a városi tanács tagja, az igazgatási és jogi bizottság elnökeként tevékenykedtem. De munkatársaimmal együtt a város nagyobb rendezvényeiben is aktív szerepet vállaltunk. Az országos diáktalálkozók, az ünnepi hetek rendezésében nekünk is megvolt a szerepünk, ide értve anyagi hozzájárulásunkat is. Mindezt én fontosnak tartom, hiszen csak ilyen módon érhető el, hogy megismerjék a büntetésvégrehajtást, azt, hogy kik dolgoznak itt, miként folyik az elítéltek nevelése.

Hadd meséljek el egy jellemző történetet. Epeműtét miatt kórházba kerültem Sopronban. Az egyik nővér néhány nap múlva megtudta, hogy a börtön parancsnoka vagyok. Egy ideig nem szólt, talán csak figyelt, majd egyszer megszólt:

— Ne haragudjon, de én eddig azt hittem, hogy a börtönparancsnok egy kövér, durva, vörös ember . . . No, persze akkor pár kilóval könnyebb voltam. De tény: ilyen előítéletekkel is számolni kellett, s kell még ma is. Nem eléggé nyitott, nem eléggé ismert a büntetésvégrehajtás, pedig nagyon sok jól képzett, kiváló ember dolgozik nálunk, akik bárhol, bármilyen közegben megállnák a helyüket.

A sopronkőhidai évek alatt a büntetésvégrehajtás elismert, nagy tekintélyű szakembere lett. Jó érzékkel választotta ki az utánpótlást jelentő munkatársait és figyelemmel volt az egész állományra. Lakáshoz jutott mindenki, aki erre várt, míg a régi lakásokat felújították. E nagyfokú figyelem és törődés a munkatársai iránt azután kamatozott a mindennapi munkában. A meglehetősen leromlott, elhanyagolt intézetet és környékét felújították, parkosították. Számos országos jelentőségű újítást vezetett be. Így a börtönök közül elsőként ide jött vendégszerezpelni a helyi szimfonikus zenekar, majd érkeztek híres színészek is, hogy elítélteknek játsszanak. Neve lassan fogalom lett, olyan parancsnoknak tartották, aki körül nem dúltak viharok, aki képes megfontoltan, de előre tekintve dönteni, önálló, megbízható, határozott. A sopronkőhidai intézet vezetése alatt a legjobbak közé került.

1981 talán élete legnehezebb esztendeje. Elismerve közel tízévi munkáját, Budapestre vezénylik, a Gyűjtő parancsnokának. Az egy évtizede kialakult munkatársi, baráti, elvtársi kapcsolatokat otthagya olyan intézet élére kerül, ahol nagy szükség van tapasztalt, jó képességű vezetőre. De vajon csak a helyszín más, a feladat ugyanaz?

— A Gyűjtő nekem nem folytatást jelentett, hanem újrakezdést, annak minden nehézségével. A parancsnok a cél és az elvek tekintetében és végső soron az eredményben nem tehet engedményeket. De a módszer nagyon is eltérő lehet, azt mindig az adott állományhoz, az egyes emberekhez kell igazítani. Először tájékozódnom kellett, részletesen informálódni, hogy hol van a hiba, és azokat hogyan lehet megszüntetni. Azt az első pillanattól láttam, hogy az állomány többsége alkalmatlan igényesebb munkára, ha meg tudom őket győzni, ha látják értelmét. Akik pedig nem akarták, vagy nem tudták elfogadni a nagyobb rendet és fegyelmet, a másfajta követelményeket, azok vagy maguktól kiléptek, vagy megváltunk tőlük. A személyi állomány 15-20 százaléka kicserélődött számos helyen, a vezető posztokon is. Ma már úgy látom, sikerült előre lépnünk, egyenesben vagyunk. Tovább tökéletesíthetjük munkánkat, figyelhetünk a legfontosabbra: amiért a büntetésvégrehajtás van, azaz az elítéltek nevelésére. Sikerült jószomszédi viszonyt kialakítanunk az IMEI-vel is, amiben vitánk, nézeteltérésünk volt, azt rendeztük.

Beszélgésünket többször megzavarja a telefon, mégis folytatja a felvett fonalat. Vajon ez is parancsnoki „képesség”? S egyáltalán, milyen ember a parancsnok?

— Olyan, mint a többi. S néha kifejezetten előnyös, ha még emlékszik rá, hogy ő hol kezdte, honnét jött. A másik ember helyzetébe való beleérzőképesség szinte elengedhetetlen. S még valami: a nyíltság, az őszinteség, a feddhetetlenség és a személyes példamutatás. Bizony sokszor kell kényes dolgokban, néha sorsok fölött dönteni. Az ember fontolja meg, mit mond, ha kell, töprengjen rajta napokig, de ha döntött, akkor a szavának legyen súlya. Könnyelműen soha ne ígérjen, mert hitelét veszti.

Egyik munkatársa előírás szerint jelentkezik és egy különleges kérést továbbít. A válasz elutasító, de hozzáfűz egy megjegyzést: „Majd visszatérünk rá”. Vajon a parancsnoknak mindig igaza van? Elmosolyodik.

— A cél, az ügy érdekében nemcsak megengedem, hanem el is várom, hogy munkatársaim elmondják véleményüket. Ha kell, vitatkozunk egymással, amíg a helyes döntés ki nem alakul. A végrehajtásban aztán már nincs helye vitának, kétségeknek. Nem vagyok haragtartó ember, még ha valakit meg is kell büntetni, mert hibázott, ha később jól dolgozik, én az előzményeket elfelejtem. Más dolog a protekció. Bizony előfordul, hogy kapok innét vagy onnét olyan telefonokat, hogy bizonyos fogvatartottat részesítsünk előnyben. Amit a törvény megenged, azon belül teljesíthető a kérés, de tovább nem; úgy tapasztaltam, az emberek meg is érzik, hogy mi az, amit lehet kérni, s mi az, amit felesleges.

Késő van már, túl vagyunk a hivatalos munkaidőn. Mint általában, most is gyalog indulna haza, a buszmegálló irányába. Ezúttal elfogadja meghívásomat, az én kocsimmal megyünk, a tejfehér ködben szükség is van navigátorra.

— A friss levegő, a jó levegő a mindenem. Ötvenéves koromig sátorral jártunk túrázni, a nomád élet a legjobb megújulás. Télen marad a zene, az olvasás, esetleg tévézés. Persze olyan sok időm nincs. Gyakran fogadok vendégeket, társadalmi életet élek, hiszen itt is tartani és ápolni kell a jó viszonyt a társszervekkel és mindazokkal, akik kapcsolatban vannak a büntetésvégrehajtással. Én úgy szoktam fogalmazni: a parancsnoki munka áldozatvállalás, a magánéletre kevesebb idő jut, mint másoknak. Mégis sikeresnek, tartalmasnak érzem az életemet 54 évvel a hátam mögött.

A ködben szinte semmit sem látunk, pár pillanatra meg is állunk. Kudarc? Vajon kudarcok nem érték?

— Bizonyosan szerencsés ember vagyok, de tényleg nem értek kudarcok. Úgy hiszem, ha az ember reális célt tűz ki maga elé, s azt következetesen, kitartóan képviseli, akkor nem érik kudarcok. Van, aki megkérdezi: oly sok a visszaeső bűnelkövető, ez nem keserít el? Én az elítélteket mindenekelőtt embernek tekintem, próbálom őket megérteni, ez motiválja a velük kapcsolatos döntéseimet is. Ha szabadulnak, az maradjon meg bennük, hogy a büntetésvégrehajtás emberként bánt velük. Mindezt össze lehet egyeztetni fegyelemmel és szigorúsággal. A visszaesés nem büntetésvégrehajtási probléma, hanem társadalmi ügy, megoldása nem kizárólag a mi feladatunk.

Farkas Tibor